

مروری بر مشهورترین رمان‌هایی که در غرب با ممیزی مواجه شدند

ممیزی غربی

سیفا... نجاریان

روزنامه‌نگار

در دنیا آثار بسیاری هستند که با ممیزی روبه‌رو شدند و این آثار گاهی از سوی حکومت‌ها و گاهی نیز از سوی گروه‌های مختلف مورد ممنوعیت قرار می‌گیرند. تصویری که کمتر در ایران به ما نشان داده شده و این‌طور وانمود می‌شود که فقط در کشور ما نظارت بر آثار مکتوب وجود دارد. البته ناگفته نماند که طیفی از جامعه روشنفکری سعی کردند نشان دهند که ممیزی و به قول آنها سانسور در حکومتی مانند شوروی نیز سابقه دارد و آن را سیاستی استالینیستی معرفی کردند. در صورتی که با مرور آثار مختلف می‌بینیم که در ایالات متحده نیز این قوانین به صورت سفت و سخت وجود دارد. این طبیعی است که حکومت‌ها در ارتباط با منافع و مصالح حکومت خود انتشار برخی آثار را محدود یا ممنوع کنند. به این بهانه مروری بر کتاب‌هایی کرده‌ایم که در کشورهای مختلف غربی ممنوع یا ممیزی شده‌اند. کتاب‌هایی که تعداد آنها بسیار است و تنها آثار مشهور را در این گزارش مورد اشاره قرار دادیم. در گزارشی که می‌خوانید از کتاب دو جلدی «کتاب‌های ممنوع» که نشر علمی و فرهنگی آن را منتشر کرده نیز برای تهیه فهرست آثار کمک گرفته شده است.

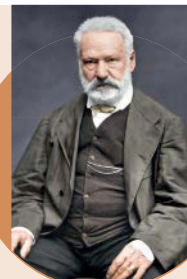
کفرگویی، ترویج مسائل خلاف اخلاق، ترویج خشونت و ... مصادیقی است که در غرب باعث ممنوع شدن کتاب‌ها شده است. این نشان می‌دهد که جوامع به اصطلاح آزاد هم برای مسائل اخلاقی و عقیدتی خود احساس نگرانی می‌کنند و نسبت به آثاری که آنها را تهدید می‌کنند واکنش نشان می‌دهند. نکته جالب در اعتراض‌ها این است که این آثار برای نوجوانان مغرب شناخته شدند و عامل بسیاری از محدودیت‌ها این مساله بوده و والدین دانش‌آموزان به بودن این کتب در مدارس معترض بوده‌اند.

قلعه حیوانات

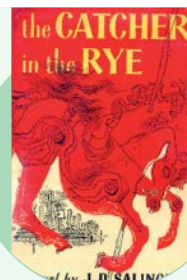
«من جورج اورول هستم. باید بگویم که من هم از ممنوع شدن رمان‌هایم بی‌نصیب نبودم. رمان‌های (۱۹۸۴) و «قلعه حیوانات» از جمله رمان‌های من است که از سوی کلیسا و گروه‌های آموزشی در مدارس آمریکا با ممنوعیت روبه‌رو شد. حتی در دوران جنگ سرد، آمریکا از اجرای نمایش «قلعه حیوانات» روی صحنه جلوگیری به عمل آورد.» علاوه بر این کمیته رسیدگی به فعالیت‌های ضدآمریکایی به خاطر گرایش‌های سیاسی من به عنوان نویسنده کتاب ۱۹۸۴ و محتوای سیاسی خود کتاب، آن را ممنوع اعلام کرده بودند. علاوه بر این برخی صراحت در بیان مسائل جنسی را نیز عاملی برای ممنوع شدن این کتاب عنوان کرده‌اند.

دردسره‌های هوگو و خانواده سلطنتی

مسلوآن فرانسوی به دلیل تصویری که این کتاب از خاندان سلطنتی و اشراف نشان داده بود خشمگین بودند. ویکتور هوگو با این کتاب در فهرست «کتاب‌های رومی» قرار گرفت، فهرستی که از سال ۱۵۵۹ وجود داشته و به مرور به روز می‌شده تا این‌که در قرن نوزدهم رمان مشهور ویکتور هوگو نیز در این فهرست قرار گرفت. فرانسوی‌ها که پیشگام آزادی بودند و پرچم‌دار مدرنیسم محسوب می‌شوند نیز از ممیزی کردن و ممنوع کردن آثار کم نداشتند. حتی این کتاب در ایالت فیلا دلفیا نیز ممنوع شمرده شده بود و در کتابخانه مدرسه اجازه قرار گرفتن نداشت.

ناتور دشت

این اثر همواره مخالفت‌هایی را با خود داشته و برای نمونه می‌توان به توقیف آن توسط گمرک استرالیا اشاره کرد در حالی که این محموله هدیه سفیر آمریکا به این کشور بود. گمرک این کشور معتقد بود این داستان زبان ریکیکی دارد و حوادث داستان الگوی رفتاری نامناسبی برای نوجوانان است. این رمان و قرار دادنش در کتابخانه‌های مدارس آمریکا همواره محل اعتراض بوده و تا همین چند سال پیش نیز خانواده‌ها به بودن این آثار معترض بودند و رفتارهای نادرست شخصیت اصلی کتاب را به عنوان یک الگوی نامناسب معرفی می‌کنند.

در جبهه غرب خبری نیست

این کتاب سال ۱۹۲۸ در آلمان منتشر شد و موج مخالفت‌ها را با خود همراه کرد تا این‌که در سال ۱۹۳۰ ممنوع اعلام شد و در شعله‌های آتش کتاب‌سوزی آلمان نازی در ۱۹۳۳ این رمان اریش ماریا رمارک سوخت. این کتاب سال

۱۹۲۹ در اتریش ممنوع اعلام شد. قرار گرفتن این کتاب در کتابخانه‌های ارتش چکسلواکی ممنوع اعلام شد. ترجمه این کتاب در ایتالیا نیز ممنوع خوانده شد. این کتاب سال ۱۹۲۹ در آمریکا هم منتشر شد ولی با تغییرات و حذفاتی روبه‌رو بود. کتابی که علیه جنگ افریزی حرف می‌زند و آن را اثری ضد جنگ خواندند. ناشران آمریکایی نگاهشان برای تغییرات در این کتاب چنین بود: «برخی کلمات برای ویرایش آمریکایی مانده است.» این در حالی است که با وجود این‌که «در جبهه غرب خبری نیست» با ممیزی در آمریکا منتشر شده بود اما در بوستون توزیع آن ممنوع شد. حتی اداره گمرک ایالت شیکاگو ترجمه انگلیسی کتاب را که از مسائل غیراخلاقی پاک نشده بود توقیف و ضبط کرد. درباره محتوای این کتاب گفته شده که به دلیل مطالب بیش از حد خشونت‌آمیز و نشان دادن جنگ به عنوان واقع‌ای وحشیانه و غیرانسانی مورد مخالفت و ممنوعیت قرار گرفته است. استفاده از «زبان پلشت» توجیهی است که در ایالت کالیفرنیا برای ممنوع خواندن این کتاب دستاویز قرار گرفت. این کتاب به عنوان یکی از کتاب‌هایی که بیشترین دفعات ممیزی را از سرگذرانده معرفی شده است. حتی با وجود این‌که فیلم ساخته شده براساس آن در اسکار مورد تقدیر قرار گرفت ولی هم با ممیزی روبه‌رو شد و هم از پخش آن جلوگیری شد.

در دنیا آثار بسیاری هستند که با ممیزی روبه‌رو شدند و این آثار گاهی از سوی حکومت‌ها و گاهی نیز از سوی گروه‌های مختلف مورد ممنوعیت قرار می‌گیرند

تام پین

هاوارد فاست یکی از آن نویسنده‌هایی است که آثارش با محدودیت‌های بسیاری روبه‌رو بوده است. برای مثال در آمریکا ناشران از پذیرش رمانی نظیر اسپار تا کوس سرباز زدند و اف بی آی او را در فهرست سیاه قرار داد. رمان «تام پین» او در سال ۱۹۴۷ هیات دولتی مدارس در نیویورک آن را در زمره آثار ممنوعه قرار داد و پیشنهاد به حذف آن از کتابخانه‌های مدارس داد. یکی از دلایلی که در آمریکا ذکر می‌شود آسیب‌هایی است که رمان‌های فاست برای مخاطب نوجوان و جوان در پی دارد و به این خاطر آن را در فهرست آثار ممنوعه قرار می‌دهند هرچند اتهامات سیاسی به نویسنده هیچ‌گاه از خاطره افکار عمومی پاک نمی‌شود.

